

Poučovací povinnost soudu

Ve výroku usnesení vydaného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. musí být uveden (mimo jiné) účastník (dědic nebo jeho právní nástupce), kterého soud (soudní komisař) odkazuje, aby své dědické právo uplatnil žalobou. Ostatní účastníci (včetně těch, kteří tvrzení na žalobu odkázaného dědice podporovali nebo ke sporným skutkovým okolnostem nezaujali žádné procesní stanovisko) budou ve sporu zahájeném touto žalobou na straně žalovaného; ve výroku usnesení se neuvádí, je však nezbytné je uvést v jeho odůvodnění. Ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. nevyžaduje, aby v usnesení soudu v řízení o dědictví bylo výslovně uvedeno, proti kterým účastníkům má žaloba směřovat. Neuvede-li však soud ve výroku usnesení vydaného podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., proti komu má žalobce podat žalobu, je vždy na místě uvést v odůvodnění usnesení, proti komu má žaloba směřovat.

Žaloba podaná účastníkem řízení o dědictví na základě odkazu, učiněného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., není žalobou o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř.; naléhavý právní zájem na určení právního vztahu z dědického práva, z něhož vyplývá, s kým bude nadále jednáno jako s účastníkem řízení o dědictví, proto není třeba tvrdit a ani prokazovat. Uvedené ale platí jen tehdy, odpovídá-li žaloba požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. na to, jakého práva se odkázaný účastník dědického řízení má žalobou domáhat. Požaduje-li žalobce něco jiného, může být žalobě o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, vyhověno, jen jestliže bude prokázán naléhavý právní zájem na požadovaném určení [80 písm. c) o. s. ř.].

Usnesení, kterým soud v řízení o dědictví odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou, nemusí vždy odpovídat všem požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. V takovém případě je soud, který o žalobě rozhoduje, vždy povinen poučit žalobce o náležitostech žaloby tak, aby vyhovovala požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 občanského soudního řádu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 4240/2011, ze dne 22.3.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce JUDr. P. L., zastoupeného Mgr. L.Ž., advokátem se sídlem v P., proti žalované L. L., zastoupené Mgr. H.K., advokátkou se sídlem v P., o určení dědického práva, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 25 C 107/2009, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. srpna 2010, č.j. 29 Co 144/2010-90, tak, že rozsudek městského soudu a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 14. října 2009, č.j. 25 C 107/2009-59, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

V řízení o dědictví po A. L., zemřelém dne 11.7.2006 (dále také jen „zůstavitel“), Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 22.12.2008, č.j. 20 D 959/2006-471, uložil žalobci, aby do 1 měsíce ode dne právní moci tohoto usnesení podal u Obvodního soudu pro Prahu 8 žalobu o určení, že „je dědicem ze zákona a že pozůstalá manželka L. L. není dědičkou ze závěti ze dne 5.12.1994“. Vycházel přitom ze zjištění, že zůstavitel pořídil dne 5.12.1994 ve formě notářského zápisu,

sepsaného notářkou JUDr. M.M., závět a listinu o vydědění, v níž ustanovil svoji dceru I. K. dědičkou domu čp. v k.ú. Podolí, obec hl. m. Praha, zapsané na LV č. 1166 u Katastrálního úřadu Praha-město, a žalovanou dědičkou „veškerého ostatního majetku, kdekoli se nacházejícího“. Současně vydědil žalobce i všechny jeho potomky z důvodu § 469a odst. 1 písm. b) obč. zák. Účastníci dědického řízení se nejprve dohodli, že k vydědění žalobce nebude přihlíženo. Žalovaná však později svůj souhlas s nepřihlížením k vydědění žalobce odvolala, když uvedla, že k souhlasu byla donucena. Mezi žalovanou a žalobcem tak vznikl spor o platnost vydědění žalobce, který namítal, že nejen listina o vydědění, ale také závět ze dne 5.12.1994 je neplatná, neboť byla zůstavitelem zrušena závětí pozdější I. K. k platnosti závěti a listiny o vydědění nezaujala žádné stanovisko.

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 8 dne 26.2.2009 a doplněnou na výzvu soudu prvního stupně podáními, která došla soudu dne 14.5.2009 a dne 18.6.2009, domáhal, aby bylo určeno, že „je dědicem ze zákona“ a že žalovaná „není dědičkou ze závěti ze dne 5.12.1994“ po zůstaviteli A. L., zemřelém dne 11.7.2006. Žalobu odůvodnil zejména tím, že závět ze dne 5.12.1994 „byla zůstavitelem po roce 1994 zrušena“; že však „dokument se nepodařilo dohledat, neboť je v dispozici žalované“; že jeho vztah k zůstaviteli se po roce 1994 výrazně zlepšil“ a že lze „důvodně předpokládat, že zůstavitel své stanovisko k němu změnil“.

Obvodní soud pro Prahu 8 žalobce vyzval usnesením ze dne 18.5.2009, č.j. 25 C 107/2009-22, a přípisem ze dne 27.5.2009 k doplnění žaloby a poté rozsudkem ze dne 14.10.2009, č.j. 25 C 107/2009-59, žalobu, jíž se žalobce domáhal určení, že je dědicem po zůstaviteli i žalobu, jíž se domáhal určení, že žalovaná není dědičkou po zůstaviteli ze závěti ze dne 5.12.1994, zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 12.971,- Kč k rukám advokátky Mgr. H.K. Soud prvního stupně nejprve z obsahu dědického spisu zjistil, že účastníky dědického řízení jsou nejen žalobce (pozůstalý syn) a žalovaná (pozůstalá manželka), ale také I. K. (pozůstalá dcera) a poté dovodil, že žalobce měl „I. K. označit jako žalovanou, přestože na spornou otázku, která má být v tomto řízení řešena, mají stejný názor“, neboť „do skončení dědického řízení mají všichni účastníci dědického řízení postavení nerozlučných společníků“ a „všichni musí být účastni sporného řízení“. Protože žalobce „špatně určil okruh účastníků tohoto řízení, když na straně žalované uvedl pouze jednu dědičku, namísto dvou“, je zde dán nedostatek věcné legitimace, pro který žaloba musela být zamítnuta.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 10.8.2010, č.j. 29 Co 144/2010-90, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 12.720,- Kč k rukám advokátky Mgr. H.K. Ztotožnil se s právním závěrem soudu prvního stupně v tom, že účastníky sporného řízení „musí být všichni účastníci dědického řízení“ a že I. K. „měla být označena jako žalovaná“, i když se ke stanovisku žalované ohledně neplatnosti vydědění žalobce nevyjádřila. Protože „žalobce, ač zastoupen advokátem, uvedl jako žalovanou (přes opakovanou výzvu soudu) L. L., a návrh na změnu účastníků na straně žalované nepodal ani poté, kdy žalovaná ve vyjádření k žalobě na nedostatek v označení účastníků řízení v žalobě upozornila“, odvolací soud uzavřel, že „žalobě nelze pro nedostatek věcné legitimace vyhovět“ a že „poučení žalobce podle § 118a odst. 4 o. s. ř. nebylo na místě, když žalobce byl od počátku řízení zastoupen advokátem“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že žaloba ze dne 26.2.2009 „splňovala náležitosti dle § 42 odst. 4 o. s. ř.“, když „petit žaloby byl formulován přesně podle výrokové části usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 22.12.2008, č.j. 20 D 959/2006-471, kde I. K. není jako druhá žalovaná uvedena“; že „I. K. akceptovala (na rozdíl od žalované) neplatnost vydědění žalobce a její stanovisko zůstává neměnné“; že v dědickém řízení „nebyl zastoupen advokátem“ a Obvodní soud pro Prahu 8 ho „řádě nepoučil o procesních právech a povinnostech ve smyslu § 118a odst. 4 o. s. ř.“. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl „jako zjevně bezdůvodné“, neboť soudy rozhodly v souladu s ustálenou judikaturou.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2012 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán přede dnem 1.1.2013 (srov. Čl. II bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci potvrzen. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že soudem prvního stupně nebyl vydán rozsudek, který by byl odvolacím soudem zrušen. Dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Pro rozhodnutí v projednávané věci bylo mimo jiné významné vyřešení právní otázky, zda soud v řízení o určení dědického práva poučuje žalobce o tom, proti komu má žalobu směřovat, v případě,

že usnesení vydané v řízení o dědictví ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. neobsahovalo údaj o tom, proti komu má odkázaný účastník žalobu podat. Vzhledem k tomu, že tuto právní otázku odvolací soud posoudil jinak, než jak je řešena v ustálené judikatuře soudů, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Nejvyšší soud České republiky proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. závisí-li rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o odstranění sporu dohodou účastníků toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice.

Odvolací soud v projednávané věci dovodil, že poučení žalobce „nebylo na místě, když žalobce byl od počátku řízení zastoupen advokátem“. S tímto názorem odvolacího soudu dovolací soud nesouhlasí.

Ve výroku usnesení vydaného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. musí být uveden (mimo jiné) účastník (dědic nebo jeho právní nástupce), kterého soud (soudní komisař) odkazuje, aby své dědické právo uplatnil žalobou. Ostatní účastníci (včetně těch, kteří tvrzení na žalobu odkázaného dědice podporovali nebo ke sporným skutkovým okolnostem nezaujali žádné procesní stanovisko) budou ve sporu zahájeném touto žalobou na straně žalovaného; ve výroku usnesení se neuvádí, je však nezbytné je uvést v jeho odůvodnění.

Judikatura soudů již dříve dospěla k závěru, že ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. nevyžaduje, aby v usnesení soudu v řízení o dědictví bylo výslovně uvedeno, proti kterým účastníkům má žaloba směřovat. Neuvede-li však soud ve výroku usnesení vydaného podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., proti komu má žalobce podat žalobu, je vždy na místě uvést v odůvodnění usnesení, proti komu má žaloba směřovat (srov. právní názor vyjádřený ve zprávě Městského soudu v Praze ze dne 30.9.1988, sp. zn. Spr 1205/88, uveřejněné pod poř. č. 19 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1989, nebo náleží Ústavního soudu ČR ze dne 9.5.2006, sp. zn. I. ÚS 467/04, uveřejněný pod poř. č. 41 ve Sbírce nálezů a usnesení, roč. 2006, usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 11.12.2008, sp. zn. II. ÚS 2553/08, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.7.2008, sp. zn. 21 Cdo 2754/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2012, sp. zn. 21 Cdo 1876/2011).

Žaloba podaná účastníkem řízení o dědictví na základě odkazu, učiněného soudem v řízení o dědictví podle ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř., není žalobou o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř.; naléhavý právní zájem na určení právního vztahu z dědického práva, z něhož vyplývá, s kým bude nadále jednáno jako s účastníkem řízení o dědictví, proto není třeba tvrdit a ani prokazovat. Uvedené ovšem platí jen tehdy, odpovídá-li žaloba požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. na to, jakého práva se odkázaný účastník dědického řízení má žalobou domáhat. Požaduje-li žalobce něco jiného, může být žalobě o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, vyhověno, jen jestliže bude prokázán naléhavý právní zájem na požadovaném určení [80 písm. c) o. s. ř.].

Usnesení, kterým soud v řízení o dědictví odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou, nemusí vždy odpovídat všem požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. V takovém případě - jak dovodila již ustálená judikatura soudů (srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2005, sp. zn. 30

Cdo 940/2004, který byl uveřejněn pod č. 12 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006) - je soud, který o žalobě rozhoduje, vždy povinen poučit žalobce o náležitostech žaloby tak, aby vyhovovala požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 občanského soudního řádu.

V projednávané věci bylo mimo jiné zjištěno, že v dědickém řízení po zůstaviteli A. L., bylo usnesením Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 22.12.2008, č.j. 20 D 959/2006-471, žalobci uloženo uplatnit své dědické právo žalobou na určení, že „je dědicem ze zákona“ a že žalovaná „není dědičkou ze závěti ze dne 5.12.1994“. Ve výroku tohoto usnesení ani v jeho odůvodnění není uvedeno, proti komu má žalobce žalobu směřovat. Účastníky dědického řízení byli žalobce, žalovaná a I. K.

Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 22.12.2008, č.j. 20 D 959/2006-471, nevyhovuje všem výše uvedeným požadavkům ustanovení § 175k odst. 2 o. s. ř. Výrok usnesení byl formulován tak, že žalobce má podat žalobu, aniž by z něj současně vyplývalo, koho má žalobce žalovat. Protože ani z obsahu odůvodnění usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 22.12.2008, č.j. 20 D 959/2006-471, není zřejmé, proti komu má být žaloba podána, bylo usnesení - co do poučení o tom, proti komu má být žaloba podána - neúplné. Za této situace měl především soud prvního stupně - jak vyplývá z výše uvedeného - poskytnout žalobci potřebné poučení o tom, že žalobě nemůže být vyhověno pro nedostatek věcné legitimace, dokud se žalovanou ve sporu nestane také I. K.; na tom nic nemění ani okolnost, že žalobce ve sporném řízení zastupoval advokát. Potřebné poučení přitom neobsahovalo ani usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 18.5.2009, č.j. 25 C 107/2009-22, (ani přípis tohoto soudu ze dne 27.5.2009), když v obou případech byl žalobce (pouze) vyzván „k doplnění žaloby, ze kterého bude zřejmý okruh účastníků řízení, tedy kdo z dědiců stojí na straně žalující a kdo na straně žalované“, aniž by byl současně poučen ve smyslu výše uvedeném.

Odvolací soud v projednávané věci správně dovodil, že účastníky sporného řízení musí být všichni účastníci dědického řízení, tedy „i ti, kteří se ke sporné otázce, jež má být v řízení řešena, nestavěli odmítavě nebo vystupovali pasivně“. Odvolacímu soudu je však třeba vytknout, že - za situace, kdy usnesení podle § 175k odst. 2 o. s. ř. neobsahovalo řádné poučení, proti komu je třeba podat žalobu - ve věci rozhodl, aniž by poučil žalobce o tom, proti komu má žaloba směřovat. Závěr odvolacího soudu, že soud prvního stupně neměl v projednávané věci povinnost poučit žalobce, neboť byl zastoupen advokátem, proto není v souladu se zákonem.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud České republiky jej proto zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí též pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 8) k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)